

<https://doi.org/10.62837/2024.5.95>

ABIŞOVA XANİ VÜQAR
Odlar Yurdu Universiteti,
Koroğlu Rəhimov küç 13
abisovaxanim23@gmail.com

DİLİN BİR SİSTEM KİMİ MƏNİMSƏNİLMƏSİ PROSESİ

Xülasə

Məlumdur ki, dünyada çoxlu dillər var və onlardan bəziləri beynəlxalq dillər kateqoriyasına və ya ingilis dili kimi daha geniş ünsiyyət qruplarının dillərinə aiddir; Fransız, Alman, İspan, Rus, İtalyan və Ərəb. Bütün bu dillər BMT-nin rəsmi dilləridir.

Müasir cəmiyyətdə dil iki şəkildə istifadə olunur: birbaşa və ya şifahi və dolayı və ya yazılı şəkildə. Beləliklə, biz şifahi və yazılı dili fərqləndiririk. Birbaşa ünsiyyət danışan və dinləyicini, dolayı ünsiyyət yazıçı və oxucunu nəzərdə tutur. Beləliklə, xarici dilin tədrisində praktiki məqsədlər dördüdür: eşitmə, danışma, oxuma və yazma.

Məqsədlər hər hansı bir təlimdə ilk və ən vacib mülahizədir. Buna görə də müəllim öz fənnini öyrənməkdə şagirdlərindən hansı nailiyyətlərin gözlənildiyini, kursun sonunda, ilin, semenin, ayın, həftənin sonunda və hər bir konkret fənnin sonunda şagirdlərində hansı dəyişikliklərə səbəb ola biləcəyini dəqiq bilməlidir. dərində xarici dilin tədrisinin məqsəd və vəzifələrini bilməlidir. Müəllimin öz şagirdlərində gətirməli olduğu dəyişikliklər üç cür ola bilər: praktiki — şagirdlər xarici dildən istifadə etmək vərdişləri və bacarıqları əldə edirlər; təhsil - xarici dili öyrənmək prosesində zehni qabiliyyətlərini və intellektini inkişaf etdirirlər; mədəni — şagirdlər yaşadıkları dünya haqqında biliklərini genişləndirirlər. Buna görə də xarici dilin tədrisində ən azı üç məqsədə nail olmaq lazımdır: praktik, təhsil və mədəni.

Praktik məqsədlər.

Xarici dil bir fənn kimi məktəb kurikulumunun digər fənlərindən fərqlənir. Halbuki, məsələn, tarixin tədrisi daha çox şagirdlərin öyrənməli olduğu tarixi qanun və faktların öyrədilməsi ilə bağlıdır və ana dilinin tədrisi dilin bir sistem kimi mənimsənilməsinə gətirib çıxarır (bu, artıq fikir mübadiləsi üçün istifadə olunur). və hissələr) şagirdlərin ondan şifahi və yazılı dildə daha səmərəli istifadə edə bilməsi üçün xarici dilin tədrisi şagirdin informasiyanın qəbulu və ötürülməsi üçün daha bir kod əldə etməsi ilə nəticələnməlidir; yəni ana dili ilə eyni məqsədlə ikinci dil əldə etməkdə: ondan ünsiyyət vasitəsi kimi istifadə etmək.

Açar sözlər: ünsiyyət, məqsəd, vərdiş, təhsil, nitq vərdişləri

Dil tədrisinin məqsədləri müəyyən edilərkən dilin təbiəti də nəzərə alınmalıdır. Canlı bir dil öyrənmək səslərin dilindən istifadə etməyi, yəni danışmağı nəzərdə tutur. Elmi araşdırmalar problemi daha dərinə başa düşməyə imkan verir. Burada danışq qabiliyyəti deyil, şifahi müalicə nəzərdə tutulur; başqa sözlə desək, əsas

tədris vasitəsi kimi qrafik işarələrin deyil, səslərin dili (adətən ölü dil öyrənildikdə belə olur) xidmət etməlidir.

Praktiki məqsədlərin qəbulu zamanı kursun uzunluğu, dərslərin tezliyi, qrupların sayı da nəzərə alınmalıdır. Dil öyrənmək üçün ayrılan vaxt dilin mənimsənilməsi və saxlanması üçün ən həlledici amillərdən biridir, çünki öyrənənlərin təcrübəyə ehtiyacı var. Şagirdlərin hədəf dildə təcrübə keçməsi üçün nə qədər çox vaxt ayrılarsa, bir o qədər yaxşı nəticələr əldə edilə bilər. Bundan əlavə, nitq vərdişlərinin formalaşması üçün dərslərin tezliyi kursun uzunluğundan daha vacib şərtidir. İntensiv kursların geniş kurslardan daha təsirli olduğunu sübut etmək lazım deyil (artıq sübut edilmişdir), məsələn, üç il ərzində həftədə altı dövr dil öyrənmək üçün altı il ərzində həftədə üç dəfədən daha effektivdir.

Xarici dilin öyrənilməsində bütün iş formaları bir-biri ilə sıx əlaqədə olmalıdır, əks halda dili mənimsəmək mümkün deyil. Bununla belə, əsasən eşitmə, danışma və oxuma təcrübəsinə diqqət yetirilməlidir. Beləliklə, şagirdlər dil biliklərinin institutda və ya praktiki işlərində daha da inkişaf etdirilməsinə imkan verəcək səviyyəyə çatmalıdırlar. Xarici dilin tədrisində praktiki məqsədlərə nail olmaq təhsil və mədəni məqsədlərə nail olmağı mümkün edir.

Təhsil məqsədləri.

Xarici dil öyrənmək böyük tərbiyəvi əhəmiyyətə malikdir. Yeni bir dil vasitəsilə biz sözlərin fikirləri necə ifadə etdiyinə dair fikir əldə edə bilirik və beləliklə, öz ünsiyyətimizdə daha aydınlıq və dəqiqliyə nail ola bilirik. Hətta ən ibtidai səviyyədə xarici dil öyrənmək mənasını dərk etməyi öyrədir, bizə dilin keyfiyyəti haqqında fikir verən müqayisə termini təqdim edir. Xarici dili öyrənərkən şagird dilin necə işlədiyini daha yaxşı başa düşür və bu, onun öz dilinin fəaliyyəti haqqında daha çox məlumatlı olmasına səbəb olur.

Dil təfəkkürlə əlaqəli olduğundan, xarici dil öyrənməklə biz şagirdin intellektini inkişaf etdirə bilirik. Xarici dilin tədrisi müəllimə şagirdlərin ixtiyarı və qeyri-ixtiyari yaddaşını, onun təxəyyül qabiliyyətini və iradə gücünü inkişaf etdirməyə kömək edir. Həqiqətən də, yeni bir dil öyrənərkən şagird sözləri, deyimləri, cümlə nümunələrini, strukturlarını əzbərləməli və onları dinləmə, danışmaq, oxu və yazı zamanı ehtiyac duyduğu zaman istifadə etmək üçün uzunmüddətli yaddaşda saxlamalıdır. Bu yeganə xarici dil mühiti olduğu şəraitdə xarici dilin tədrisi şagirdlərin təxəyyülünü cəlb etmədən praktiki olaraq mümkün deyil. Həqiqi ünsiyyətin olmaması müəllimi şagirdlər üçün xəyali situasiyalar yaratmağa, hər bir şagirdin dil davranışını müəyyən etməsindən danışmağa vadar edir ki, sanki o belə vəziyyətlərdədir.

Xarici dilin tədrisi şagirdin linqvistik tərbiyəsinə töhfə verir, ikincisi isə dil hadisələrinin təzadlı təhlili yolu ilə onun dilin fonik, qrafik, struktur və semantik aspektləri haqqında biliklərini genişləndirir. Xarici dilin tədrisində müəllim şagirdlərə elmi dünyagörüşünü aşılamağa, gəncləri istehsalatda fəal iştiraka və digər faydalı fəaliyyət növlərinə hazırlamağa çağırılır. Xarici dil müəllimləri şagirdlərin

təhsilinə, onların ideoloji tərbiyəsinə öz töhfələrini verirlər. Onların gənc nəslin tərbiyəsində rolunu qiymətləndirmək olmaz.

Mədəni məqsədlər. Xarici dil öyrənmək şagirdi vizual materiallar (məsələn, şəhərlərin, kəndlərin və insanların mənzərələrini əks etdirən açıqcalar; film lentləri, məsələn, “Böyük Britaniya”) vasitəsilə dilini öyrəndiyi xalqın həyatı, adət və ənənələri ilə tanış edir) və hədəf dilin danışıldığı ölkələrlə bağlı oxu materialı. Xarici dillərin tədrisi şagirdlərin xarici ölkələr haqqında biliklərini artırmaqla, onların dilini öyrəndikləri xalqın mütərəqqi ənənələri ilə tanış etməklə onların ümumi təhsil və mədəni yüksəlişinə təkan verməlidir. Xarici dili öyrənməklə şagird dilin təbiəti və ictimai bir hadisə kimi fəaliyyəti haqqında daha dərindən dərk edir.

Demək lazımdır ki, praktiki, təhsil və mədəni məqsədlər bir-biri ilə sıx bağlıdır və ayrılmaz vəhdət təşkil edir. Aparıcı rol praktiki məqsədlərə aiddir, çünki digərlərinə yalnız xarici dili praktiki şəkildə bilməklə nail olmaq olar. Ancaq hər hansı bir məqsədə çatmaq üçün tədris metodlarını xatırlamaq lazımdır. Xarici dilin tədrisi metodları dedikdə, təhsil müəssisələrində xarici dillərin tədrisi ilə bağlı elmi sınaqdan keçirilmiş nəzəriyyələr məcmusu başa düşülür. O, üç əsas problemi əhatə edir: tədrisin məzmunu, i. e. məqsədlərə çatmaq üçün nəyi öyrətmək; tədrisin üsul və üsulları, i. e. müasir tələblərə cavab verən məqsədlərə çatmaq üçün xarici dilin ən effektiv şəkildə necə öyrədilməsi.

Ədəbiyyat

1. Abdul, T., Rahman, A., Sabri, M., & Shukri, M. (2017, May). A Review of Documentary Film as Authentic Input in Enhancing Writing Skills in Asl Setting. Retrieved from Journal of Nusantara Studies (JONUS)
2. Canale, M., Swain, M., 1980. Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. Applied Linguistics 1, 1–47.
3. Carroll, J.B., 1975. The Teaching of French as a Foreign Language in Eight Countries. Wiley, New York.
4. Chapelle, C., 2010. If intercultural competence is the goal, what are the materials?. In:
5. Proceedings of CERCLL Intercultural Competence Conference. CERCLL, Tucson, Arizona, pp.
6. Shen, C. (2009, March). English Language Teaching. Retrieved from Using English Songs: An Enjoyable and
7. Effective Approach to ELT Using English Songs: An Enjoyable and Effective Approach to ELT.
8. Sundana, G. P. (2017). The use of authentic material in teaching writing descriptive text. English Review: Journal of English Education.
9. UOregon. (2009, January). Shaping the Way We Teach English: Module 08, Authentic Materials. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=8mgwWhWa0Q8>
<https://doi.org/10.25134/erjee.v6i1.773>
<https://doi.org/10.5539/elt.v2n1p88>

<https://journal.unisza.edu.my/jonus/index.php/jonus/article/view/16/3>

Abışova Xani Vüqar

**THE PROCESS OF ADOPTING LANGUAGE AS A SYSTEM.
Summary**

It is well known that there are many languages in the world and some of them belong to the category of international languages or languages of wider communication groups such as English; French, German, Spanish, Russian, Italian and Arabic. All these languages are official languages of the UN.

In modern society, language is used in two ways: direct or spoken and indirect or written. Thus, we distinguish between spoken and written language. Direct communication involves the speaker and the listener, and indirect communication involves the writer and the reader. Thus, the practical goals in teaching a foreign language are four: listening, speaking, reading and writing.

Objectives are the first and most important consideration in any training. Therefore, the teacher should know exactly what achievements are expected from his students in learning his subject, what changes can be caused in his students at the end of the course, at the end of the year, semester, month, week and at the end of each specific subject. he should know the goals and tasks of teaching a foreign language in his class. The changes that the teacher should bring to his students can be of three types: practical — students acquire habits and skills to use a foreign language; education - they develop their mental abilities and intelligence in the process of learning a foreign language; cultural — students expand their knowledge of the world in which they live. Therefore, it is necessary to achieve at least three goals in teaching a foreign language: practical, educational and cultural.

Practical purposes. Foreign language as a subject differs from other subjects of the school curriculum. Whereas, for example, the teaching of history is more about teaching the historical laws and facts that students need to learn, and the teaching of the mother tongue leads to the acquisition of the language as a system (which is already used to exchange ideas). and feelings) so that students can use it more effectively in oral and written language, teaching a foreign language should result in the student acquiring another code for receiving and transmitting information; that is, in acquiring a second language with the same purpose as the mother tongue: to use it as a means of communication.

Keywords: communication, goal, habit, education, speech habits

Abışova Xani Vüqar

ПРОЦЕСС ПРИНЯТИЯ ЯЗЫКА КАК СИСТЕМЫ.

Резюме

Общеизвестно, что в мире существует множество языков и некоторые из них относятся к категории международных языков или языков более широких

коммуникативных групп, например английского; Французский, немецкий, испанский, русский, итальянский и арабский. Все эти языки являются официальными языками ООН. В современном обществе язык используется двумя способами: прямым или устным и косвенным или письменным. Таким образом, мы различаем устную и письменную речь. В прямом общении участвуют говорящий и слушатель, а в непрямом — писатель и читатель. Таким образом, практических целей в обучении иностранному языку четыре: аудирование, говорение, чтение и письмо. Цели являются первым и наиболее важным фактором в любом обучении. Поэтому преподаватель должен точно знать, какие достижения ожидаются от его учеников в изучении своего предмета, какие изменения могут произойти у его учеников в конце курса, в конце года, семестра, месяца, недели и в конце каждого конкретного предмета. Он должен знать цели и задачи преподавания иностранного языка в своем классе. Изменения, которые учитель должен привнести в своих учеников, могут быть трех типов: практические — учащиеся приобретают привычки и навыки использования иностранного языка; образование – развивают свои умственные способности и интеллект в процессе изучения иностранного языка; культурный — студенты расширяют свои знания о мире, в котором они живут. Поэтому в обучении иностранному языку необходимо достичь как минимум трех целей: практической, образовательной и культурологической.

Практические цели.

Иностранный язык как предмет отличается от других предметов школьной программы. Тогда как, например, преподавание истории больше направлено на преподавание исторических законов и фактов, которые необходимо усвоить учащимся, а преподавание родного языка приводит к овладению языком как системой (которая уже используется для обмена идеями) . и чувства), чтобы учащиеся могли более эффективно использовать его в устной и письменной речи, обучение иностранному языку должно привести к овладению учащимся другим кодом получения и передачи информации; то есть в освоении второго языка с той же целью, что и родной язык: использовать его как средство общения.

Ключевые слова: общение, цель, привычка, образование, речевые навыки.

Rəyçi: Dos. f.f.d. Əfəndiyeva Günay Xalid qızı